

subministrata vivendi stabilitas permaneret; ac viveret interim per animam viventem, quam nulla ab illo necessitas separaret; atque inde, propter obedientiam custoditam, ad vivificantem spiritum perveniret, ita ut non ei subtraheretur hæc vita minor, ubi et mori et non mori posset, sed illa amplior adderetur, ubi viveret sine ullius ligni beneficio, morique non posset.

Nam quæro a te in quali corpore nunc esse existimes Eliam et Enoch? animali an spiritali? si dixeris animali: cur non vis credere Adam, et Evam, et posteros eorum, si præceptum Dei nulla prævaricatione violarent, quamvis in corpore animali, ita fuisse victuros, ut nunc vivunt isti? Quando quidem ibi erant illi, quo translati sunt isti; et illic vivunt isti, unde ut morerentur ejecti sunt illi. Corporale namque lignum vitæ sic vitam subministrabat corporibus animalibus, sicut spiritale lignum vitæ, quod est Dei sapientia, vitam salutiferæ doctrinæ sanctis mentibus subministrat. Unde nonnulli divinatorum eloquiorum etiam catholici tractatores paradysum spiritalem commendare maluerunt; non tamen historiæ resistentes, quæ ostendit evidentius corporalem. Si vero Enoch et Eliæ spiritale jam corpus esse responderis: cur non primorum hominum, et eorum qui ex illis per seriem successionis nascerentur, si nullum peccatum existeret, quod illos a ligno vitæ merito separaret, animale corpus in spiritale potuisse transire sine morte media confiteris, ne paradysum Dei, ne locum felicium gaudiorum, pœnis mortium atque morientium, et innumerabilibus mortiferorum morborum cruciatibus implere cogaris?

XL. JUL. « Sed non primum, inquit, quod spiritale est; sed quod animale, deinde quod spiritale est¹. Primum homo de terra terrestris, secundus homo de cœlo

¹ 1 Cor. xv, 46.

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. VI. 577
 cœlestis: sicut portavimus imaginem terrestris, portemus et imaginem illius cœlestis. Aperte nempe transit ad studia, vultque tantum interesse inter præteritam nostram et præsentem conversationem, quantum interest inter mortalitatem et immortalitatem. « Primum, inquit, » homo de terra terrestris, secundus homo de cœlo cœlestis: » nomine substantiarum propositi indicat diversitatem. Neque enim Christus, quem hominem cœlestem vocat, carnem suam de cœlo deposuit, quam de semine David, de semine Adam, et intra mulierem de mulieris carne suscepit. Terrestrum ergo et cœlestem refert ad virtutes et vitia. Denique sequitur: « Sicut portavimus » imaginem terrestris, portemus etiam imaginem illius » cœlestis. » Sic et ad Romanos: « Humanum est quod » dico, propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim » exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem¹. »

Tenorem vero sequens exhortationis assumptæ, subdit, quod nisi intelligatur, omnia ejus videbitur dicta subruere: « Hoc ergo dico, fratres, quia caro et sanguis » regnum Dei possidere non possunt, nec perpetuitatem » interitus possidebit². » Nempe in his locis, in quibus nihil aliud quam de affirmanda carnis resurrectione laboraverat, quam dixerat in regni gloria collocandam, nunc pronuntiat, « Quia caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt. » Si caro non possidet, si sanguis non possidet, ubi est, cujus supra pompam regenerat resurrectio mortuorum? Verum Scripturæ more, carnem et sanguinem, vitia, non substantiam nominavit. Denique hoc idem aperuit: « Ecce mysterium vobis dico: » omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabi-

¹ Rom. vi, 19. — ² 1 Cor. xv, 50.

» mur¹. » Intellexit se magister egregius, supra beatitudini tantum futuræ resurrectionis vocabulum vindicasse; et ideo illud ne ambiguum remaneret, absolvit, « Omnes » quidem resurgemus; ecce quæ est excitatio communis: » sed non omnes immutabimur; » ecce ubi est resurrectio beatorum. Immutatio ergo in gloriam illis tantum debetur, qui non iram Dei, sed amorem merentur.

« In momento, inquit, in ictu oculorum, in novissima » tuba, et mortui resurgunt incorrupti, et nos immutabimur². » Denuo hic transit ad eos sanctos, quos dies ille in carne reperiet; et dicit quoniam in momento tam brevi, quam potest esse extremus finis sonorum, et qui mortui fuerant, excitentur incorrupti, id est, integri; et qui inventi fuerint immutentur in gloriam.

Oportet enim hoc corruptibile induere incorruptelam, et mortale hoc induere immortalitatem³. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: « Absorpta est mors in victoriam tuam. Ubi » est, mors, tuus aculeus? ubi est victoria tua? Aculeus autem mortis peccatum, virtus autem peccati lex. » Ostendit, ut sæpe, quoniam de sanctorum tantum resurrectione loqueretur: Ideo prætermittens illam impiorum excitationem, dignum esse pronuntiat, ut in corporibus sanctorum corruptibilitas æternitate gloriæ devoretur. Cum autem hoc, inquit, fuerit impletum, tunc licebit insultare diabolo, et morti perpetuæ, quæ hanc corruptionem naturalem fecerat malam videri; tunc increpabunt sanctorum gaudia, contusum a se aculeum mortis videntium, dicentque, « Ubi est, mors, aculeus tuus? ubi est » victoria tua? Aculeus autem mortis peccatum, virtus autem peccati lex. » Id est, o tu mors æterna, aculeum habebas peccatum, quo desertores justitiæ vulnerares:

¹ 1 Cor. xv, 51. — ² Ibid. 52. — ³ Ibid. 53.

quoniam si hoc aculeo armata non esses, id est, peccatovoluntario, nulli omnino nocuisses. Peccatum hoc et hunc aculeum viribus fidei confractum vides, remuneratione nostra teste, a qua nos conabaribus abducere: aculeus quippe tuus peccatum fuit, et virtus peccati tui lex erat: Quoniam ubi non est lex, nec prævaricatio. Vel certe quamvis aculeus tuus peccatum esset; tamen fortior factus est apud prævaricatorum duntaxat animos, postquam mors ei legis admota est; quæ tamen non ad hoc data fuerat, ut acueret. « Lex enim sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum; sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum » mihi mortem operabatur, ut fieret supra modum ipsum » peccatum peccans per mandatum⁴. » Hæc ergo virtus, quam aculeus tuus spontaneæ in nobis iniquitatis consequabatur adjutu, fidelium virtutibus fidelium jam coronis victa comprobatur, et fracta. Insultamus igitur tibi, « Deo » nostro gratias referentes, qui dedit nobis hanc victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum². »

AUG. De imagine terrestris, et de imagine coelestis hominis satis jam superius disputatum est; tibi que respondimus, quod imago coelestis nunc fide ac spe portari potest; portabitur autem re ipsa præsentata atque donata, cum resurrexerit corpus spiritale, quod nunc animale seminatur. Duas quippe istas imagines, terrestris videlicet hominis unam, coelestis autem alteram, singulis rebus attribuit, illam scilicet animali corpori, hanc spiritali. Superius enim dixit, « Sed non primum quod » spiritale est, sed quod animale, postea quod spiritale » est: » protinusque subjunxit, « Primus homo de terra terrestris, secundus homo de cælo coelestis: sicut portavimus imaginem terrestris, portemus etiam imaginem illius coelestis³. » Quis est ille, nisi Adam, per quem

¹ Rom. vii, 12, 13. — ² 1 Cor. xv, 57. — ³ Ibid. 46.

mors? Et quis est iste, nisi Christus, per quem resurrectio mortuorum? « Quoniam, per hominem mors, et per » hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam » omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur: id est, quicumque vivificabuntur, non nisi in » Christo vivificabuntur¹; » unde jam supra sumus locuti. Nulla est utique ambiguitas, ad quas duas res duæ istæ referantur imagines; illa namque refertur ad mortem, hæc ad resurrectionem. Illa ergo ad mortem corporis; quia hæc ad resurrectionem corporis: illa ad corpus animale, quod seminatur in ignominia; hæc ad spiritale, quod resurget in gloria: illa nascendo, hac induimur renascendo. Sed quoniam sub peccato nascimur, in peccatorum autem remissione renascimur: « Sicut portavimus, inquit, imaginem terrestri, portemus etiam » imaginem illius cœlestis². » Illud factum esse commemorat, hoc exhortatur ut fiat. Nemo enim potest efficere ut non fuerit natus in poena, qua corpus ejus seminatur in ignominia: sed nisi fuerit renatus, et perseveraverit in in eo quod est renatus in gratia, non perveniet ad spiritualis corporis habitudinem, quod resurget in gloria.

Quid est ergo quod dicis: « Aperte nempe transit ad studia, vultque tantum interesse inter præteritam nostram et præsentem conversationem, quantum interest inter mortalitatem et immortalitatem? » Cum potius Apostolus non ad illud transeat; sed id quod de resurrectione carnis cœperat, exequatur, cui e contrario mortem carnis opponit. Non itaque duas conversationes, malam scilicet, et bonam, vult hoc loco intelligi: sed resurrectionem carnis ita per Christum futuram, sicut per Adam mortem carnis asserit factam. Sine hominem Dei agere quod agit: tu eum sequere, noli ut te sequatur ipse co-

¹ 1 Cor. xv, 21, 22. — ² Ibid. 49.

nari. Non enim sequitur, quantumcumque coneris. Aperte resurrectioni carnis mortem carnis opponit: aperte his singulis rebus singulos dispertitur auctores, morti corporis Adam, resurrectioni corporis Christum: aperte duas imagines, unam terrestri hominis, aliam cœlestis, a contrario inter se conferens, illam corpori attribuit animali, quod per Adam meruit ut seminetur in ignominia istam spirituali, quod per Christum merebitur resurgere in gloria. Qui etiam secundum carnem homo cœlestis est dictus, non quia eam sumpsit e cœlo, sed quia et ipsam levavit in cœlum. Si studium bonum et bona conversatio facit, ut ad gloriosam resurrectionem perveniant; numquid studio malo et mala conversatione vitæ hujus, quam nati, et accessu ætatis aucti duximus, factum est ut in corpore animali cum mortis propagine nasceremur? Quis enim malo studio vel ullo studio sibi comparavit ærumnosæ nativitatæ initium? Quis mala conversatione id egit, ut eum, quomodolibet vixerit, mori necesse sit? Plane si hæc duo, id est, imaginem terrestri hominis, quæ ad corpus pertinet animale, et imaginem cœlestis, quæ ad corpus pertinet spiritale, etiam ad conversationes referre volumus; sicut resurrectionem spiritualis corporis in parte justitiæ ponimus, ita mortem corporis animalis ponere in peccati parte debemus: quia sicut in Christi justitia fiet ista resurrectio, ita in Adæ iniquitate facta est mors illa. Quod si intelligas, et huic apertissimæ consentias veritati; concedo quod dicis, terrestrem et cœlestem referri ad vitia et virtutes: sicut enim virtus Christi faciet ut resurgat corpus spiritale, ita vitium Adæ fecit ut moreretur corpus animale.

Non itaque huic congruit, ejusdem Apostoli ad Romanos illa sententia: « Sicut enim exhibuistis membra » vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem,

» ita nunc exhibete vestra membra servire justitiæ in
 » sanctificationem¹. » Ibi enim de malis et bonis mori-
 bus loquebatur; hic autem de resurrectione corporis et
 morte corporis loquitur. Sed quoniam qui ratione jam
 utuntur, ad resurrectionem gloriosam, quæ tunc fiet,
 quando spiritale corpus resurget, venire non poterunt,
 nisi hoc et credant et sperent: ideo quod terrestris ho-
 minis imaginem portaverimus commemorans, in qua est
 per hominem mors; ut imaginem coelestis hominis por-
 temus hortatur, in qua est per hominem resurrectio
 mortuorum: ut quomodo per Adæ peccatum venimus
 in mortem corporis animalis, ita per Christi justitiam
 veniamus in resurrectionem corporis spiritualis.

Deinde subjungit: « Hoc autem dico, fratres, quia
 » caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt². »
 Ubi te non reprehendimus nomine carnis et sanguinis
 significatam carnalem prudentiam credidisse, non ipsam
 substantiam corporis animalis, quæ seminatur quidem
 in ignominia, sed tamen resurget in gloria, et regnum
 Dei procul dubio possidebit. Quamvis et aliter hoc possit
 intelligi, ut isto loco, nomine carnis et sanguinis, cor-
 ruptio significata sit, quam nunc in carne videmus et
 sanguine; quæ utique corruptio regnum Dei non possi-
 debit, quia corruptibile hoc induetur incorruptione.
 Unde cum dixisset: « Caro et sanguis regnum Dei possi-
 » dere non possunt: » tanquam exponendo quid his nomi-
 nibus significaverit, ne ipsa carnalis substantia cre-
 deretur, adjunxit: « Neque corruptio incorruptionem
 » possidebit³. » Et secundum istum sensum magis videtur
 cætera attexere. Sed utrumlibet his verbis auctor eorum-
 dem verborum significare voluerit, neutrum est contra
 fidem, quæ ita se habet, ut non dubitet in carne incor-

¹ Rom. vi, 19. — ² 1 Cor. xv, 50. — ³ Ibid.

ruptibili possessuram regnum Dei ex omnibus gentibus
 congregatam Dei familiam. Non itaque hoc reprehendi-
 mus, quod etiam ante nos divinarum Scripturarum ca-
 tholici tractatores plerique dixerunt, carnem et sanguinem
 hic posse accipi homines, qui secundum carnem et san-
 guinem sapiunt, et ideo regnum Dei non possidebunt:
 sic enim ait idem doctor gentium: « Sapere secundum
 » carnem mors est¹. » Sed quod non vis mortem corpo-
 ris animalis per peccatum primi hominis accidisse, cum
 audias eundem Apostolum dicentem: « Corpus mortuum
 » est propter peccatum²; » neque negare audeas, resurrec-
 tionem corporis spiritualis, quæ morti corporis animalis
 opponitur e contrario, per justitiam secundi hominis af-
 futuram; et hoc ideo non vis, ut corporibus mortuorum,
 et per hæc etiam cruciatibus morientium impleas paradi-
 sum, beatarum deliciarum memorabilem locum: hoc
 reprehendimus, hoc detestamur, hoc dignum anathe-
 mate judicamus.

Cui enim morti in fine insultabitur, cum dicetur:
 « Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors, aculeus
 » tuus³? » nisi aut diabolo, etiam mortis corporalis auc-
 tori, aut ipsi morti corporis, quam resurrectio corporis
 absorbebit? « Hic enim sermo tunc fiet, cum corruptibile
 hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit
 immortalitatem. Sine ambiguitate quippe dicit Aposto-
 lus: « Cum corruptibile hoc induerit immortalitatem,
 » tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in
 » victoriam. Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors,
 » aculeus tuus⁴? » Cui mortis hoc dicetur, nisi quæ ab-
 sorbebitur in victoriam? Et quæ ista est, nisi quæ
 tunc absorbebitur, quando corruptibile hoc corpus atque
 mortale, incorruptione atque immortalitate vestiatur?

¹ Rom. viii, 6. — ² Ibid. 10. — ³ 1 Cor. xv, 55. — ⁴ Ibid. 54, 55.

Hujus ergo corporalis mortis aculeus peccatum est : quia huic morti dicitur : « Ubi est, mors, aculeus tuus? » Quem aculeum dixit esse peccatum; aculeum videlicet quo mors est facta, non quem fecit ipsa; sicut poculum mortis est quo mors fit, non quod a morte fit. Quomodo ergo, ut putas, non huic, sed perpetuæ insultabitur morti? Numquid ipsa absorbebitur in victoriam, cum mortale hoc induerit immortalitatem? Numquid adversus Sanctos ipsa contendit, ut ejus timor certamine vincatur illorum, quæ prius eos victos tenebat, quando eam timendo peccabant? Nonne propter ipsam vincendam Dominus mortuus est¹, et evacuavit eum qui potestatem habebat mortis, id est, diabolum, et liberavit eos qui timore mortis per totam vitam rei erant servitutis? Numquid timore mortis æternæ rei erant; cum potius qui eam non timuerint, rei fiant? Propter quod Dominus, ne mors ista corporis timeatur, cujus timor facit reos; sed illa potius sempiterna, quam non timendo, fiunt rei, apertissime dicit : « Nolite timere eos qui corpus occidunt, » et postea non habent quod faciant; sed eum timete » qui habet potestatem et corpus et animam perdere in » gehennam². » Hæc est certe mors secunda atque perpetua, contra cujus timorem non certant Sancti, sed contra istam potius corporis temporalem. Nam ut hanc vincant, illam timent; quia cum hanc pro pietate et justitia vicerint, illam non sentient. Huic ergo, non illi, insultabunt, dicentes : « Ubi est, mors, victoria tua? » quod alibi scriptum est : « Ubi est, mors, contentio » tua³? » Cum igitur hujus mortis aculeus sit peccatum; qua fronte audes dicere, non peccato primi hominis esse factum, ut in illo a ligno vitæ separaremur, et morte etiam corporis plecteremur? Quid est, rogo te, quod

¹ Hebr. II, 15 — ² Luc. XII, 4. — ³ Osee. XIII, juxta LXX.

adversus divinorum eloquiorum evidentiam, incredibili rabie spumantis loquacitatis oblatras, tanquam non possit in Dei paradiso anima tua obtinere vitam, nisi illuc introduxeris corporis mortem, cum tot et tantis corporalibus morbis, carnificibus, præcursoribus mortis? Attende tibi potius, ne in locum deliciarum sanctarum mittendo corporis pœnas, tu ipse pendas in loco perpetuorum dolorum et animi et corporis pœnas.

XLI. JUL. « In hoc sane loco Augustinus aculeum mortis, peccatum illud opinatur antiquum, non intelligens quid sequatur, id est, « Virtus peccati lex : » quam legem, præceptum quod Adæ positum est, conatur asserere. Sed illa lex non fuit peccati virtus, verum peccati genus. Aliud est enim extanti rei dare virtutem, aliud quod non extitit procreare. Esus ergo illius arboris, si non esset interdictus, malus non fuisset : postquam autem interdictus est, et a prævaricatione usurpatus, natum est ibi ex interdicente et contemneute peccatum : quamvis non ideo data lex fuisset, ut delinqueretur; sed tamen idem faciendo, id est, de arbore comedendo, non deliquisset homo, quia bona arbor erat, nisi gustus ejus a lege interdictus fuisset. Quod ergo per se pravum est, verbi gratia, parricidium, sacrilegium, adulterium, et malum esse etiam sine lata lege dignoscitur, bene dicitur apud prævaricatores, qui cupientiores prohibitione redduntur, virtutem acquisisse per legem : quod vero inique, non usurpatur, nisi interdicatur, genus ibi proprie, non robur ei constat a legis occasione collatum. Verum quoniam hic fui longior, hujus quoque libri fine commoneo lectorem meum, ut vigilanter inspiciat, nullam in lege Dei occasionem Manichææ impietatis offendi; sed si qua putantur ambigua, secundum regulas veritatis atque rationis et exponi posse, et justitiæ convenire non dubitet.

Et illos ergo qui dicunt: Non per Christum erit resurrectio mortuorum, et istos qui asserunt æque contra Apostolum, non nostræ naturæ corpus habuisse Christum, per quod Manichæorum scita venerantur; eodem et qui legi Dei congruat vigore damnamus.»

AUG. Ego nunquam dixi eam legem, quæ in paradiso data est, Apostolum significasse, ubi ait, virtus peccati lex. Frustra ergo adversus me, tanquam hoc dixerim, tu multa dixisti. Virtutem namque peccati, jam quidem existentis, sed minus operantis, eam legem semper intellexi, de qua idem Apostolus: « Quid ergo dicemus? inquit, Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognovi, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces¹. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. » Ecce quomodo est virtus peccati lex: minus enim operabatur peccatum, quando prævaricationem nondum operabatur, quia lex nondum data erat: « Ubi enim lex non est, nec prævaricatio². » Nondum ergo erat omnis concupiscentia, antequam prohibitione sic cresceret, tamque fortis fieret, ut ipsius prohibitionis, qua creverat, vinculum rumperet. Hoc et te ipsum scire monstrasti, multa in hanc sententiam disserendo: quamvis ut hoc ostenderes, alia potius adhibuisti testimonia apostolica, non hoc quo ego nunc usus sum; fortasse ideo, ne peccatum esse concupiscentiam fatereris. Apertissime quippe illam demonstravit esse peccatum, qui dixit, quod commemoravi: « Peccatum non cognovi, nisi per legem. » Et velut quæreremus quod peccatum: « Nam concupiscentiam, inquit, nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. » Hæc igitur concupiscentia, utique mala, qua caræ concupiscit

¹ Rom. vii, 7, 8. — ² Id. iv, 15,

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. VI. 587
adversus spiritum, nondum erat ante primi hominis illud grande peccatum: sed esse tunc cœpit, naturamque humanam tanquam in traduce vitiavit, unde trahit originale peccatum. Cum illa quippe omnis homo nascitur: nec hujus concupiscentiæ reatus, nisi in renascentibus solvitur, ut eo post hanc absolutionem non inquinetur, nisi qui ei ad perpetrandum opus malum, spiritu adversus eam vel non concupiscente, vel non fortius concupiscente, consentit. Addunt ergo vires eidem concupiscentiæ peccata, quæ accedunt propria voluntate peccantium et ipsa consuetudo peccandi, quæ non frustra dici solet secunda natura: sed ne tunc quidem omnis est concupiscentia. Adhuc enim habet quo crescat; quoniam minor est, quandiu non a sciente, sed ab ignorante peccatur. Ideo non ait: Non habebam, sed, « Nesciebam concupiscentiam, nisi lex diceret: Non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. » Omnis est enim concupiscentia, quando prohibita concupiscuntur ardentius, et peccata jam cognita, ignorantia sublata excusatione, et accedente legis prævaricatione, committuntur immanius.

Unde lex Dei, apud eos quos non adjuvat gratia Dei per Agnum Dei qui tollit peccatum mundi, non correctio peccantis, sed virtus potius est dicta peccati. Et ideo cum dixisset: Virtus peccati lex, tanquam responderetur: Quid ergo faciemus, si peccatum nec lege tollitur, sed augetur? continuo subjiciens ubi spes debeat esse certantibus: « Gratias, inquit, Deo qui dedit nobis victoriam¹; » vel sicut alii codices habent, quod et Græci habent, qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Verissime prorsus: « Si enim data esset

¹ 1 Cor. xv, 57.

» lex, quæ posset vivificare, omnino ex lege esset iustitia: sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus¹. » Hi enim sunt filii promissionis et vasa misericordiæ, quibus ideo data est promissio ex fide Jesu Christi, quia misericordiam consecuti sunt, ut fideles essent, quod etiam de se ipso dicit Apostolus²: ne vel ipsa fides, ex qua incipit, et ad quam refertur, quidquid temperanter et juste et pie gerimus, ita tribuatur nostræ voluntatis arbitrio, tanquam non nobis Deo miserante donetur; a quo etiam voluntas ipsa, sicut scriptum est, præparatur³. Unde sancta Ecclesia per ora supplicantium sacerdotum non solum pro fidelibus, ut in eo quod credunt, perseverante pietate non deficient, verumetiam pro infidelibus orat, ut credant. Ex quo enim per humanum liberum arbitrium Adam commisit⁴ illud grande peccatum, et omne genus humanum in commune damnavit, ab hac communi damnatione homines quicumque liberantur, non nisi divina gratia et misericordia liberantur; « Et quidquid lex Dei jubet, non nisi eo qui jubet adjuvante, inspirante, donante completur: » qui rogatur ut permaneant, ut proficiant, ut perficiantur fideles; qui rogatur etiam ut credere incipiant infideles. Quas Ecclesiæ sanctæ preces toto terrarum orbe crescentes et ferventes, opprimere ac extinguere cupiunt, qui contra istam Dei gratiam humanæ voluntatis arbitrium, ut gravius de alto præcipitent, extollunt potius, quam defendunt. In quibus contentiosum locum vel soli, vel præcipue vos tenetis, qui Christum Jesum parvulis non vultis esse Jesum, quos nullo peccato originali attaminatos esse contenditis: cum ille propterea Jesus appellatus sit⁵, quia salvum facit

¹ Galat. III, 21, 22. — ² 1 Cor. VII, 25. — ³ Prov. VIII, juxta LXX. — ⁴ Chrysost. in epist. ad Olympiad. Vide supra p. 1300. — ⁵ Matth. I, 21.

populum suum, non a corporalibus morbis, quos et in populo non suo sanare consuevit, sed a peccatis eorum.

Quamvis ergo Apostolus in eo quod ait, « Aculeus autem mortis est peccatum¹, » illam sine ambiguitate expresserit mortem, quæ resurrectioni corporis, de qua loquebatur, opposita est, id est, corporis mortem; ipsa enim absorbebitur in victoriam, quando corpore spiritali resurgente jam non erit, quia immortalitas etiam corporis erit, quæ nullo peccato possit amitti: tamen in eo quod secutus adjunxit, Virtus vero peccati lex non legem significavit quæ data est in paradiso; illa enim peccati, quod nullum adhuc erat, virtus esse non posset; sed eam legem virtutem dixit esse peccati, quæ subintravit ut abundaret peccatum, et operaretur omnem concupiscentiam, id est, non eam tantum, quæ in paradiso exorta mortificavit et corpus, cum qua omnis homo nascitur; nec eam tantum, quæ peccatis per cujusque malos mores accedentibus crevit, verumetiam illam, quæ mandato prohibente ardentius excitata, ad prævaricationem usque pervenit; ut victoria, qua non solum peccati cupiditas, verumetiam mortis corporalis vinceretur timor, postremo ipsius mortalitatis absorberetur infirmitas, non lege per Moysen data, sed per Christum facta gratia præstaretur: Proinde ita dixit Apostolus, « Aculeus autem mortis est peccatum; virtus vero peccati lex; gratias autem Deo » qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum » Christum. » tanquam diceret, Aculeus quidem mortis est peccatum, quia peccato etiam mors ista corporis facta est; cujus auctori vel ipsi etiam morti dicetur in fine ab eis, quibus in gloria resurgentibus absorbebitur, « Ubi » est, mors, victoria tua? ubi est, mors, aculeus tuus? » sed iste aculeus, » id est, peccatum, per unum ingre-

¹ 1 Cor. xv, 56.

diens, et in omnes homines cum morte pertransiens, aliis quoque additis multiplicatum, nec lex sancta et justa et bona quivit auferre: virtus enim potius ejus effecta est, cum prohibita concupiscentia magis ardesceret, et ad prævaricationis cumulum perveniret. Quid ergo restabat, nisi ut gratia subveniret? « Gratias itaque Deo qui dat nobis » victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum; » qui nostra debita dimittendo, et nos in tentationem non inferendo ad novissimam victoriam, qua mors etiam corporis absorbeatur, adducit; ut qui gloriatur, non confidat in virtute sua, sed in Domino gloriatur¹.

Hæc recta et catholica fides, in qua etiam didicimus et tenemus, mortem quoque corporis eo aculeo factam, quod est peccatum, tantum a Manichæorum errore diversa est, eique potius declaratur adversa, ut vobiscum illi dicant potius, quam nobiscum, sic mortalem Adam factum, ut sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Nec tamen ideo vos Manichæos dicimus, quia et vos hoc dicitis: nec videtis tamen, neque nos a vobis ideo dici debere Manichæos, quia malum esse concupiscentiam, qua caro concupiscit adversus spiritum, et illi et nos dicimus. Sed vos ab eis, in eo quod simul dicitis, dissimili quidem, verumtamen alio errore distatis, qui mortem carnis non sicut illi naturæ tribuitis alienæ, nobisque permixtæ, sed eam naturæ nullo vitiatæ peccato impingitis nostræ: ac sic paradisi honestissimæ ac felicissimæ voluptatis, funeribus mortuorum et cruciatibus morientium infeliciter atque indecenter impletis. Nos vero, in eo quod cum Manichæis dicimus concupiscentiam carnis, qua contra spiritum concupiscit, malum esse, atque a Patre non esse, non ab eis alio, quamvis dissimili, tamen ipso hæretico errore, sed catholica veritate distamus; quia istam discor-

¹ 2 Cor. x, 17.

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. VI. 591
diam duarum concupiscentiarum carnis et spiritus¹, non cum illis per alienæ Deo coæternæ malæque naturæ commixtionem nobis accidisse, sed cum catholico Ambrosio ejusque consortibus, per prævaricationem primi homini in naturam nostram vertisse disserimus, et contra utrosque vestrum fidenter asserimus: carnemque Christi, non sicut illi nullam nec sicut vos calumniamini, a natura nostræ carnis alienam; sed ab hoc nostro vitio, quo caro contra spiritum concupiscit, immunem atque omnino integram prædicamus. Vos autem mala negando esse, quæ mala sunt, eorumque originem non ad primi hominis referendo peccatum, non ut ea mala non sint, efficitis; sed ut ex mala natura bono æterno coæterna esse credantur, detestabili cæcitate suffragamini Manichæis, eosque accusatis inaniter quia miserabiliter adjuvatis.

¹ 1 Joan. ii, 16.

FINIS TOMI CENTESIMI QUADRAGESIMI-QUARTI.